

The Culture of Polis

КУЛТУРА

ПОЛИСА

ISSN 1820-6586

Часопис за итловање демократске политичке културе

Број 1711

Број 43

2010. година

Култура - Полис, Нови Сад
Институт за Европске студије, Београд

ПЕТАР А. БУЛАТОВИЋ
ПРЕДРАГ Р. МИРКОВИЋ*
Правни факултет за привреду и правосуђе
Нови Сад

УДК 338(4):342(497.11)
Прегледни рад
Примљен: 01.09.2020
Одобрен: 29.09.2020
Страна: 569-581

ЕВРОПСКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО У ПРАВНОМ СИСТЕМУ Р. СРБИЈЕ

Сажетак: Процес усаглашавања правне регулативе Р. Србије кроз приступне преговоре са Европском унијом представља најзахтевнији сегмент самог поступка. Цео правни систем мора бити интегрално повезан са фундаменталним правним решењима која важе у државама чланицама Европске уније. Реформа правног система кроз приступне преговоре јесте кључан сегмент таквог процеса, док у реформи корпоративног права јесте веома важан сегмент истог. У овом раду аутори се баве интегрисањем нормативних решења у оквиру Закона о привредним друштвима, као системског прописа онога што се су на европском правном подручју у ширем контексту назива корпоративно право. Важан сегмент овог процеса јесте и нормативна интеграција посебне форме пословног ентитета, који се као такав преузима из важећих директива Европске уније, и интегрише у наш правни систем. Реч је европском друштву, односно европском акционарском друштву. Предмет истраживања рада јесте нормативна анализа начина на који је законодавац у Р. Србији правно интегрисао овај институт у оквиру Закона о привредним друштвима. Рад има за циљ анализу релевантних одредби Закона о привредним друштвима у поменутом домену, као и правни контекст таквих решења са посебним правним импликацијама за домаће право.

Кључне речи: европско друштво, СЕ, европско акционарско друштво, рецепција европског права, корпоративно право

Увод

Процес приступних преговара једне државе са Европском унијом јесте сложен процес, у чијем средишту јесте што већи степен нормативне интеграције државе која је у процесу приступних преговора у односу на већ постојећи систем правних норми најширег спектра обухвата. Свака од области приступних преговора, која је системски од стране Европске уније подељена на посебна поглавља јесте велики изазов за државе које отпочну приступне преговоре. Поглавље 6. Право привредних друштава, јесте једно од приступних поглавља

* mirkovic@pravni-fakultet.info

коју држава мора да отвори и затвори да би у довољној мери усагласила ову област правног система са захтевима и правном тековином Европске уније. У том смислу, значајан обим измена постојећих прописа, као и доношење нових у области онога што се у оквиру правне и стручне јавности назива корпоративно право, јесте било предмет динамичких промена у циљу успешног усаглашавања домаћег права са нормативним решењима онога што сада већ јесте правна тековина Европске уније. У овој области, као једно од питања од посебног значаја јесте била потреба нормативне интеграције посебног пословног ентитета у оквиру Закона о привредним друштвима. Реч је о европском акционарском друштву, односно европском друштву, као атипичне врсте пословног субјекта које није до сада било нормативно препознато у оквиру домаћег правног система. Европско друштво јесте посебан правни и пословни ентитет, творевина европског права и као такав представља рецепцију већ постојећег решења на нивоу Европске уније у нормативни систем Р. Србије. Реч је хибридном моделу пословног удруживања са свим елементима привредног друштва, које се оснива у форми акционарског друштва, са веома специфичним правним обележјима, како у домену начина оснивања, тако и у домену просторног важења његовог правног субјективитета. Циљ стварања ове форме друштва јесте да се кроз њу постигне конкурентност без ограничавања тржишта и препрека за економску интеграцију, односно покретљивост на тржишту.¹

Правно-концептуални појам европског акционарског друштва

Нормативна инклузија потребних иностраних легислативних решења јесу се у пракси показала као правно изазовна. Интенција усаглашавања норми права једног правног система са корпусом норми међународног карактера, јесте увек представљао изазов за домаћег законодавство. Политичка интенција приступања Р. Србије Европској унији, уз сво поштовање геополитичких и других интереса, јесте у фундаменту сложен процес усаглашавања онога што једно домаће право јесте данас са корпусом права и норми које представљају правну тековину Европске уније. Управо је циљ овог процеса што већи степен унификације базичних правних института домаћег права и комунитарног права. У области права привредних друштава, процес усаглашавања јесте диверсификован у више под области, са циљем остваривања функционалности привредноправног оквира којим ће се обезбедити једнакост и конкурентност домаћих привредних субјеката приликом иступања на тржишту Европске уније, подизање правне сигурности, привлачење инвестиција и др.² Када је реч о статусноправним питањима уређења оснивања, управљања и престанка привредних друштава, потребе измене системског закона, Закона о привредним друштвима, јесу базично биле концентрисане на инкорпорирање нове форме привре-

¹ Јевремовић Петровић, Тајјана (2007). Европска компанија у праву ЕУ, *Међународни проблеми*, вол. 59, бр. 2-3, стр. 403.

² Мијатовић, Марија (2019). Изазови рецепције права Европске уније - пример корпоративног права у Србији, *Страни правни живот*, вол. 63, бр. 1, стр. 94.

дног друштва, европског акционарског друштва. Овај задатак био је вишегодишњи изазов и за државе чланице Европске уније³, иако је овај облик правног лица предложен још 1950-тих на нивоу Савета Европе.⁴ Данас постоји укупно 3337 друштава у форми европског акционарског друштва.⁵

Као предности европског друштва истичу се једноставније пословање у случају проширења у више земаља Европске уније, већа мобилност на јединственом тржишту, постојање оквира за укључивање запослених из више земаља у пословање друштва и др.⁶ На овај начин остварују се и изузетне уштеде трошкова имајући у виду да би компанија са националном пословном структуром у супротном морала да оснује потпуно нову компанију у другој земљи што изискује улагање значајних средстава.⁷

Када је реч о Републици Србији, према члану 577а, европско акционарско друштво јесте друштво које се оснива у правној форми акционарског друштва, чији основни капитал јесте подељен на акције које има један или више акционара, који не одговарају за обавезе друштва, осим у законом предвиђеним ситуацијама.⁸

Законодавац користи и скраћен назив за ову форму друштва, европско друштво. Реч је рецепцији легислативног решења у области корпоративног права које као такво постоји на нивоу Европске уније и део је унутрашњег права сваке од држава чланица. У номотехничком смислу, дефиниција европског акционарског друштва јесте нормативно паралелна са оном коју законодавац користи приликом дефинисања појма акционарског друштва. Чак и када је реч о процесу правне ковалидизације постојања друштва, својство правног лица европско друштво стиче регистрацијом у регистар привредних субјеката у складу са законом о регистрацији. Законодавац овде прави нормативно отклон, па јасно прописује да се ова одредба односи на европска друштва која се оснивају на територији Републике Србије. Правилна идентификација учесника у пословном промету јесте нужан предуслов сигурности привредног пословања, те у том смислу, правна форма европског друштва се у пословном имену конкретног друштва означава латиничном ознаком „SE”.⁹ С обзиром на то да је европско акционарско друштво добило име према латинском називу „Socie-

³ Werner, Bernatik; Michal, Tvrdoň (2010). Societas Europaea as a New Legal Form of the Company - Next Stage or Dead End of the Entrepreneurial Environment's Development?, *Journal of Women's Entrepreneurship and Education*, No. 1-2, p. 7.

⁴ Lenoir, Noëlle (2008). The Societas Europaea (SE) in Europe - A promising start and an option with good prospects, *Utrecht Law Review*, Vol. 4, No. 1, p. 13.

⁵ Подаци на дан 12. септембра 2020. године, наведени из базе: The European Trade Union Institute, The etui's european company (SE) database - <http://ecdb.worker-participation.eu/> (12.09.2020.)

⁶ Више о томе на: Vaša Europa, Evropska unija, Osnivanje evropskog društva (SE) – https://europa.eu/youreurope/business/running-business/developing-business/setting-up-european-company/index_hr.htm (10.09.2020.)

⁷ Startup Guide, IONOS, Societas Europaea/European Company - <https://www.ionos.ca/startupguide/get-started/societas-europaea/> (12.09.2020.)

⁸ Чл. 18. Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018 и 91/2019)

⁹ Чл. 577в. Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018 и 91/2019)

tas Europea”, отуда потиче и скраћеница „SE”.¹⁰ Увођење ове нове правне форме привредних друштава представља капиталну промену за домаћи привредни систем и додатно актуелизује питање даљег развоја корпоративног управљања.¹¹

Значајно је нагласити, да европско акционарско друштво не замењује ни један корпоративни облик на националном нивоу, већ представља допунски облик корпоративног пословања који је намењен превазилажењу неких кључних препрека у погледу тржишне конкурентности и мобилности.¹²

Оснивање европског друштва

Специфичност европског друштва огледа се у начину његовог оснивања. Традиционалне форме привредних друштава, које препознаје и наше право, имају дубоко укороњен нормативни начин оснивања. Начин њиховог оснивања јесте релативно јасно и прецизно нормиран у легислативни систем држава. Када је реч о Републици Србији, Закон о привредним друштвима у основи регулише начин оснивања традиционалних форми привредних друштава, док је посебним прописима регулисан начин оснивања привредних друштава које обављају послове из области делатности које су од стране државе идентификоване као посебно значајне. Правна хибридна европског друштва можда се највише уочава у начину на који је законодавац прописао његово оснивање. С обзиром да је реч о рецепцији Директиве Европске уније, која у свом правном значају има карактер циљног нормативног уређења питања или области на коју се односи, законодавац у Републици Србији јесте одлучио да на постулатима исте, нормативно интегрише начин оснивања европског друштва сходно тексту поменуте директиве. Међутим, постоје одређене мањкавости ових одредби, те их је неопходно још једном размотрити ради евентуалних измена.¹³ Сходно закону, Европско друштво које се оснива на територији Републике Србије може се основати на четири начина.

Први начин јесте оснивање европског друштва кроз модел припајања, односно спајања. Европско друштво се оснива припајањем, или спајањем већ постојећих акционарских друштава. Услов за овај начин оснивања јесте да најмање једно регистровано друштво јесте основано на територији Републике Србије, док друго мора бити регистровано на територији друге државе

¹⁰ Horak, Hana; Dumančić, Kosjenka (2007). *Европско друштво Societas Europea kao novost u hrvatskom pravu, Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, vol. 5, br. 1, str. 130.

¹¹ Мијатовић, Марија (2019). Практичне последице опредељења за бинарну или континуум теорију по развој корпоративног права у Европској унији и Србији, *Правни записи*, вол. 10, бр. 2, стр. 482.

¹² Marychurch, Judith (2002). *Societas Europaea: Harmonization or Proliferation of Corporations Law in ations Law in the European Union?* - <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=lawpapers> (11.9.2020).

¹³ Више о томе у: Јевремовић Петровић, Татјана (2019). Осврт на прекогранични елемент као услов оснивања Европског акционарског друштва у српском праву, *Право и привреда – часопис за привредноправну теорију и праксу*, вол. 57, бр. 4-6, стр. 167-186.

чланице. При том, законодавац не дефинише на шта се односи синтакса ”*друге државе чланице*”, али је правно логична претпоставка да се мисли на државе чланице Европске уније. Поступак оснивања европског друштва кроз припајање или спајање постојећих акционарских друштава, може се учинити уколико се једно или више акционарских друштава припајају акционарском друштву регистрованом на територији Републике Србије, преношењем на то друштво целокупне имовине и обавеза, чиме друштва која се припајају престају да постоје без спровођења поступка ликвидације, а друштво стичалац мења правну форму у форму европског друштва (чл. 577 г.ст 1.). У другој ситуацији, два или више друштава спајају се уз оснивање европског друштва преношењем на то друштво целокупне имовне и обавеза, чиме друштва која се спајају престају да постоје без спровођења поступка ликвидације (чл. 577 г.ст. 2).

Процесноправни аспект оснивања европског друштва кроз модел припајања и спајања јесте нормативно адекватно уређен. Исти прати основне коцпете који су у закону прописани, те их усклађује сходно правној природи европског друштва. У том смислу, законом је предвиђено да сходно корпоративној структури управљања у друштвима, они органи који су надлежни за статусно-правна питања имају интегралну улогу у креирању правног контекста будућег договора у форми израде заједничког нацрта уговора о припајању. У том смислу, законодавац је јасно прописао обавезну садржину уговора о припајању, док друштва могу додатне сегменте уговора детаљније прецизирати. С обзиром да се поступак регистрације спроводи при АПР-у, овај субјект мора бити информисан о садржини заједничког нацрта уговора о припајању, те се такав уговор ставља на интернет страници регистра привредних субјеката. Скупштина друштва јесте надлежна за доношење мериторне одлуке о припајању друштава, те са тим у вези сви чланови скупштине друштва морају бити информисани месец дана пре одржавање седнице скупштине о садржини заједничког нацрта уговора о припајању. Овим се штите индивидуална права чланова друштва, првенствено право члана друштва на информисање. Скупштина друштва може да разматра доношење одлуке о припајању друштва само уколико је садржај заједничког нацрта уговора о припајању друштва био достављен регистру привредних субјеката и био доступан на интернет презентацији месец дана пре заказане скупштине на којој се доноси одлука. Специфичности управљања у друштвима капитала, јесу и права чланова друштва која имају уделе у основном капиталу привредног друштва. С обзиром да скупштина друштва јесте колективни орган управљања са најширим управљачким правима, чланови скупштине јесу једина лица која имају право да одлучују о најважнијим питањима од значаја у домену управљања. Управо одлука скупштине друштва о потенцијалном припајању ради оснивања европског друштва јесте одлука која мора бити усвојена од лица који су власници капитала, у складу са Законом о привредним друштвима. Позитивно правно решење домаћег права јесте и обавеза коју је законодавац прописао, а која се тиче обавезног мишљења и запослених у друштвима која учествују у припајању. Иако мишљење запослених није облигаторног карактера у смислу коначне одлуке скупштине друштва, свакако је важно да се чују њихови ставови пово-

дом припајања, те да скупштине друштава на премисама таквих информација, уз претходно достављен заједнички нацрт уговора о припајању, доносу мериторну одлуку по датом питању.¹⁴ Интересантно је и напоменути да када је реч о оснивању европског друштва путем модела припајања односно спајања, поступак регистрације европског друштва јесте условљен и једном законом императивном нормом. Наиме, уколико није закључен споразум о учествовању запослених у европском друштву, европско друштво се не може регистровати.¹⁵ Овим овај документ јесте један од конститутивних аката које европско друштво у оснивању мора да приложи да би било успешно регистровано.

Други начин оснивања европског друштва јесте као холдинг. Код оснивања европског друштва као холдинга законодавац је предвидео два модела оснивања која у основи уважавају правне постулате холдинг ентитета. Када се европско друштво оснива као холдинг исти могу основати два друштва. За разлику од модела припајања односно спајања, који препознаје могућност само за акционарска друштва, код холдинга законодавац дозвољава да једно друштво које је регистровано на територији Републике Србије може бити друштво у форми акционарског друштва односно друштва са ограниченом одговорношћу, док друго друштво мора бити акционарско друштво. Поред облигаторног услова да је регистровано на територији друге државе чланице, исто мора бити домицијално регистровано у форми друштва капитала. Оно што јесте проблематично јесте чињеница да сама дефиниција онога шта јесте, а шта није друштво капитала није легислативно дефинисано, већ је као такво плод стручног и научног становишта, што јесте потврђено и у нашем Закону о привредним друштвима. Други начин оснивања европског друштва као холдинга у основ узима правно релевантну чињеницу постојања регистрованог огранка. Тако је европско друштво могуће основати као холдинг уколико најмање два друштва, друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво, поред чињенице да су регистрована на територији Републике Србије, свако од ових друштава јесте у периоду од најмање две године, на територији друге државе чланице имао регистрован огранак или контролисано друштво чији је искључиви власник.

Са процесноправног аспекта, поступак оснивања европског друштва кроз модел холдинга јесте лакши поступак у односу на поступак оснивања европског друштва путем модела спајања односно припајања. У том контексту, уважавајући правни концепт холдинг друштва, неопходно је да надлежни органи друштава који учествују у оснивању европског друштва као холдинга, припреме заједнички план оснивања холдинга (чл. 577п). Нормативна нужност оснивања европског друштва као друштва капитала, јесте последично повезана и са одређеним правима прерогативног карактера која имају акционари, одно-

¹⁴ Скупштина сваког од друштава која учествују у припајању има право да спровођење припајања услови хитним постизањем споразума о начину учествовања запослених у одлучивању у европском друштву.

¹⁵ Европско друштво не може се регистровати, ако није закључен споразум о учествовању запослених у европском друштву, у складу са прописима којима се уређује учествовање запослених у одлучивању у европском друштву. Члан 577л. ст.2 Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018 и 91/2019)

сно власници удела у друштву. Тако је прописано да друштва која учествују у стварању холдинга као модела оснивања европског друштва, морају да саставе план оснивања. Важност овог документа јесте значајна, па је и сам законодавац адресира као битну, чинећи саму норму која то питање уређује прецизно дефинисану. План оснивања мора између осталог да садржи и планирани основни капитал холдинга, као новог правног лица. Последично, планом мора бити обухваћено и планирана сразмера акција, односно удела сваког друштва које учествује у оснивању холдинга.¹⁶

Европско друштво је могуће основати кроз оснивање контролисаног друштва који има форму европског друштва. Код овог модела оснивања европског друштва неопходно је постајање најмање два друштва, од којих је најмање једно друштво са ограниченом одговорношћу, односно акционарско друштво. Било која од форми ових друштва мора бити регистрована на територији Републике Србије, као и да најмање једно друштво, друштво капитала, јесте регистровано на територији друге државе чланице. Други начин оснивања европског друштва путем оснивања контролисаног друштва јесте онда када најмање два друштва, друштво са ограниченом одговорношћу или акционарско друштво јесте регистровано на територији Републике Србије, а од којих свако, у периоду од најмање две године, на територији друге државе чланице има регистрован огранак или контролисано друштво чији је искључиви власник (чл. 577г ст. 7).

Поступак оснивања европског друштва јесте могућ и кроз промену правне форме акционарског друштва. Европско друштво се може основати променом правне форме акционарског друштва. За такав начин оснивања, неопходно је да акционарско друштво у периоду од најмање две године, на територији друге државе чланице има регистровано друштво које има правни статус контролисаног друштва. Други законски когентни услов јесте да то друштво јесте искључиви власник тог контролисаног друштва.

Законодавац је предвидео могућност промене правне форме већ регистрованог европског друштва на територији Републике Србије. С обзиром да европско друштво је могуће основати као друштво капитала, законодавац је предвидео измену правне форме тако регистрованог друштва. Ипак, у том контексту постоји нормативно лимитирајућу карактер такве могућности. Наиме, једном основано и регистровано европско друштво на територији Републике Србије, може у складу са законом да промени правну форму у акционарско друштво, док таква могућност није дозвољена када је реч о друштву са ограниченом одговорношћу. Ипак, законодавац јесте ово право рестриктивно одредио, тако да је поступак могућ само након истека две године од оснивања европског друштва, односно након усвајања два годишња финансијска извештаја.¹⁷

¹⁶ Акције, односно удели који се улажу у оснивање холдинга морају чинити више од 50% акција, односно удела које дају право гласа.

¹⁷ Промена правне форме из става 1. овог члана не утиче на правни субјективитет друштва и нема за последицу оснивање новог правног лица. Чл. 577 у. Закон о привредним друштвима ("Сл. гласник РС", бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018 и 91/2019)

Основни капитал европског друштва

Европско друштво јесте привредно друштво које *de jure* јесте акционарско друштво. Важност и комплексност функционисања акционарских друштава јесте последично утицала на повишен степен нормативне строгости у контексту оснивања и управљања у овим друштвима. У том контексту, сваки легислативни систем, укључујући и Републику Србију, јесте предвидео низ контролних механизма који су нормативно инкорпорирани ради заштите свих партикуларних питања од значаја код ове форме привредних друштава. Један од механизма који има значај у претходно споменутом контексту, јесте и питање висине основног капитала. Питање висине основног капитала јесте законски нормирано у Закону о привредним друштвима за акционарска друштва, и као такав износи 3.000.000. динара. Овде је реч о минималном капиталу за она акционарска друштва која не обављају послове из делатности за које је прописан други, виши износ капитала кроз норме посебних закона. У том контексту, Закон о привредним друштвима адресира и питање основног капитала европског друштва. С обзиром да је реч о правном ентитету које има елементе иностраности, дефинисани износ основног капитала јесте изражен у иностраној новчаној валути, еврџу. Основни капитал европског друштва изражава се у еврџама и износи најмање 120.000 еврџа у динарској противвредности по средњем курсу Народне банке Србије. На основни капитал европског друштва, повећање и смањење основног капитала, акције и друге хартије од вредности примењују се одредбе овог закона којима се уређују акционарска друштва. (чл. 577д). У основи Закон о привредним друштвима јасно дефинише износ основног капитала европског друштва, док сама висина износа капитала јесте усклађена са примарним иностраним решењима упоредног законодавства.

Имајући у виду да је висина оснивачког капитала релативно високо одређена може се закључити да је форма европског друштва суштински усмерена на већа акционарска друштва која обављају прекограничне активности.¹⁸ Ово питање је неопходно посебно размотрити с обзиром на то да мала и средња предузећа чине око 90% укупног броја предузећа у Европској унији.¹⁹

Поступак оснивања европског друштва јесте детерминисан и потребом постојања ткз. унутрашњих аката друштва, који имају и интерни и екстерни карактер значаја. Оснивачки акт јесте сходно закону, конститутивни акт европског друштва. Овај акт има екстерни значај, јер је везан за поступак оснивања европског друштва. С обзиром да европско друштво јесте друштво у форми акционарског друштва, сходно и унутрашњем праву, али и иностраним легислативним решењима на овом пољу, за исто је предвиђено и постојање статута друштва. У основи законодавац детерминише правни карактер статута друштва на исти начин како то чини и када је реч о акционарским друштвима. Статут јесте унутрашњи правни акт европског друштва којим се детерминишу

¹⁸ Јевремовић Петровић, Татјана (2009). Европско затворено друштво - *Societas Privata Europaea (SPE)*, *Право и привреда – часопис за привредноправну теорију и праксу*, вол. 46, бр. 9-12, стр. 17.

¹⁹ Кнежевић Бојић, Ана (2009). *Societas Privata Europaea – Корак напред за мала и средња предузећа у Европи*, *Право и привреда – часопис за привредноправну теорију и праксу*, вол. 46, бр. 1-4, стр. 235.

сва релевантна питања од значаја у домену управљања друштва. Као акт унутрашњег карактера, исти мора бити саобразан са примарним прописом који дефинише питања из домена управљања друштва, што јесте Закон о привредним друштвима. Питање које се поставља јесте да ли се статут као унутрашњи акт европског друштва усаглашава са унутрашњим правом државе у којој је регистровано европско друштво, или пак постоји и сходна примена права друге државе чланице која је правно последично повезана са конкретним друштвом. Одговор на ово питање јесте комплексније природе, али свакако да првенство примене норми има правни систем у којем је европско друштво регистровано, па сходно томе и садржај статута друштва мора бити усаглашен са правним нормама система у којем је европско друштво регистровано.

Важност оснивачког акта огледа се и у потреби дефинисања седишта европског друштва. Европско друштво у поступку оснивања, у зависности од начина оснивања, мора да одреди седиште друштва. То се чини у оквиру оснивачког акта друштва, али као такво исто може бити предмет накнадне одлуке европског друштва. Поред тога, обавеза друштва јесте и да интерним актом, статутом друштва, одреди седиште друштва. Правни значај седишта друштва јесте важан атрибут привредног субјекта, а посебан значај има за европска друштва, с обзиром на правно специфична обележја ове форме привредних друштава.

Корпоративни модели управљања у европском друштву

Реформа привредног законодавства Р. Србије, нарочито у домену статуправног законодавства, јесте умногоме преобликовала начин управљања у привредним друштвима. Закон о привредним друштвима из 2011. године, као и касније измене и допуне овог прописа, јесу значајно измениле систем корпоративног управљања у друштвима капитала. Либерални нормативни концепт који у фокус ставља интерес појединца и друштва за избором различитих модела управљања јесте последично довео до законског избора два модела управљања у друштву са ограниченом одговорношћу, односно акционарском друштву. Једнодомни и дводомни модел управљања јесте умногоме нормативно, али и праксено, осавременио систем управљања у друштвима капитала. Оснивачи имају право избора једног од два модела управљања у друштву, сходно својим интересима, док је законодавац у споредном законодавству задржао право когентног карактера у контексту модела управљања за привредна друштва која обављају послове из делатности од посебног значаја за државу.

Једнодомна организација управљања подразумева постојање једног органа који управља и надзире пословање друштва, док се дводомна организација састоји од извршног органа који руководи пословањем привредног друштва и надзорног органа, надлежног за надзор рада извршног органа и заштиту права акционара.²⁰

²⁰ Khomenko, Oleksandr (2017). *Evropska kompanija (So cietas Europaea) i njena primena u delatnosti osiguranja*, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 3, str. 6.

Управљање у европском друштву, с обзиром да је реч о друштву капитала, јесте базирано на премисама основних постулата самог Закона о привредним друштвима. Законодавац је задржао концепт диспозитивног карактера текста, па је сходно томе предвидео да европска друштва која су регистрована у Републици Србији могу бити организована као једнодомно односно дводомна друштва, док се аналогно на сва питања од значаја у погледу управљања код оба модела имају применити норме закона које се односе на једнодомно односно дводомно управљање у акционарском друштву. Једина фундаментална правна особина код управљања у европском друштву јесте обавеза оснивања одбора директора. Остали аспекти система корпоративног управљања, како за једнодомно, тако и за дводомно друштво, јесу саобразни са већ споменутих нормама закона. Потврда овог јесте учињена и од стране самог законодавца, који је екциплитно у члану 577ч ст.5, прописао да се одредбе овог закона које се односе на скупштину акционарског друштва сходно примењују и на скупштину европског друштва.

У теорији се дуго тежило ка проналажењу одговора на питање да ли једнодомни или дводомни систем има више предности. Једнодомни систем је традиционална карактеристика англо-саксонског права, а дводомни систем већ годинама прихвата немачко право. У том смислу, савремена разматрања се ослањају на став да сваки од њих носи, поред значајних предности и велика ограничења, те је оптимално омогућити равноправан избор тих модела самим оснивачима, како би могли да процене и одаберу систем који у конкретном случају одговара.²¹

Престанак европског друштва

Закон о привредним друштвима адекватно регулише и питање начина, односно нормативног модалитета престанка европског друштва. С обзиром да се европско друштво оснива и региструје у складу са одредбама домаћег права, односно Закона о привредним друштвима Републике Србије, престанак правног субјективитета ове форме привредног друштва јесте усклађен са правним режимом који се односи и сходно примењује за друге форме привредних друштава. Са тим у вези, одредбе Закона привредним друштвима у одељку ликвидација друштва се сходно томе примењују и на ликвидацију свих форми привредних друштава. Институт ликвидације привредних друштава јесте институт који је нормативно интегрисан у оквиру Закона о привредним друштвима, као именовани институт престанка привредног друштва који се спроводи онда када друштво има довољно средстава за намирење свих својих обавеза, док сам иницијални акт покретања поступка може бити добровољан и принудан. Супротно институту ликвидације привредног друштва, институт стечаја јесте именовани институт права регулисан посебним законом, Законом о стечају. Реч је о институту колективног и сразмерног намиривања стечајних поверила-

²¹ Јевремовић Петровић, Татјана (2010). Структура органа у Европским формама друштава, *Право и привреда – часопис за привредноправну теорију и праксу*, вол. 47, бр. 4-6, стр. 99.

ца, онда када су обавезе друштва веће од износа који потражују повериоцу у релевантном временског оквиру. Иако је реч о посебном пропису, сам Закон о привредним друштвима упућује на сходну примену другог прописа, и у оним правним ситуацијама када се покреће стечај над европским друштвом.

Закључак

Европско акционарско друштво, односно европско друштво, јесте легислативна потреба савремених националних закона држава европског правног подручја, нарочито оних које су државе чланице Европске уније или су у процесу приступних преговора за улазак у Европску унију. На тим легислативним, али и правно-политичким премисама, и Закон о привредним друштвима јесте предвидео могућност оснивања европског друштва. У основи, реч је делимичној рецепцији релевантне директиве Европске уније која у основи регулише питања од значаја у вези са оснивањем, управљањем и престанком ове форме привредних друштава. Свака држава чланица Европске уније јесте у своје законодавство инкорпорирала ову форму привредних друштава, поштујући основне правне премисе европског друштва које су садржане у споменутој директиви Европске уније. Поглавље шест у приступним преговорима са Европском унијом – Право привредних друштава, у основи намеће потребе измене националне регулативе у различитим сегментима ове области права, а управо инкорпорирање европског друштва у Закон о привредним друштвима јесте био један захтева у том процесу. Саме одредбе Закона о привредним друштвима, у домену статусноправних питања оснивања, управљања и престанка европских друштава јесу адекватно нормиране. Законодавац је у основи пратио легислативна решења садржана у европској директиви, али је истовремено у довољној мери ову форму привредних друштава нормативно усагласио са одредбама закона које се односе на акционарска друштва. С обзиром да ова форма привредних друштава ипак јесте релативна правна новина нашег корпоративног права, те да се тек у блиској будућности могу очекивати оснивања ових форми привредних друштава у већем броју, могуће су и даље нормативне иновације на пољу законског уређења питања оснивања, управљања и престанка европских друштава која су регистрована на територији Републике Србије.

Литература:

1. Vaša Europa, Evropska unija, Osnivanje europskog društva (SE) – https://europa.eu/youreurope/business/running-business/developing-business/setting-up-european-company/index_hr.htm (10.09.2020).
2. Закон о привредним друштвима (*"Sl. glasnik RS"*, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018 i 91/2019)
3. Jevremović Petrović, Tatjana (2007). Evropska kompanija u pravu EU, *Međunarodni problemi*, vol. 59, br. 2-3, str. 400-432.

4. Jevremović Petrović, Tatjana (2009). Evropsko zatvoreno društvo - *Societas Privata Europaea (SPE)*, *Pravo i privreda – časopis za privrednopravnu teoriju i praksu*, vol. 46, br. 9-12, str. 15-36.
5. Jevremović Petrović, Tatjana (2010). Struktura organa u Evropskim formama društava, *Pravo i privreda – časopis za privrednopravnu teoriju i praksu*, vol. 47, br. 4-6, str. 96-113.
6. Jevremović Petrović, Tatjana (2019). Osvrt na prekogranični element kao uslov osnivanja Evropskog akcionarskog društva u srpskom pravu, *Pravo i privreda – časopis za privrednopravnu teoriju i praksu*, vol. 57, br. 4-6, str. 167-186.
7. Knežević Bojić, Ana (2009). Societas Privata Europaea – Korak napred za mala i srednja preduzeća u Evropi, *Pravo i privreda – časopis za privrednopravnu teoriju i praksu*, vol. 46, br. 1-4, str. 232-246.
8. Khomenko, Oleksandr (2017). Evropska kompanija (So cietas Europaea) i njena primena u delatnosti osiguranja, *Evropska revija za pravo osiguranja*, br. 3, str. 4-25.
9. Lenoir, Noëlle (2008). The Societas Europaea (SE) in Europe - A promising start and an option with good prospects, *Utrecht Law Review*, Vol. 4, No. 1, pp. 13–21.
10. Marychurch, Judith (2002). Societas Europaea: Harmonization or Proliferation of Corporations Law in ations Law in the European Union? - <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1025&context=lawpapers> (11.9.2020).
11. Mijatović, Marija (2019). Izazovi recepcije prava Evropske unije - primer korporativnog prava u Srbiji, *Strani pravni život*, vol. 63, br. 1, str. 91-102.
12. Mijatović, Marija (2019). Praktične posledice opredeljenja za binarnu ili kontinuum teoriju po razvoj korporativnog prava u Evropskoj uniji i Srbiji, *Pravni zapisi*, vol. 10, br. 2, str. 472-489
13. Startup Guide, IONOS, Societas Europaea/European Company - <https://www.ionos.ca/startupguide/get-started/societas-europaea/> (12.09.2020.).
14. The European Trade Union Institute, The etui's european company (SE) database - <http://ecdb.worker-participation.eu/> (12.09.2020.)
15. Horak, Hana; Dumančić, Kosjenka (2007). Europsko društvo Societas Europea kao novost u hrvatskom pravu, *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, vol. 5, br. 1, str. 127-152.
16. Werner, Bernatík; Michal, Tvrdoň (2010). Societas Europaea as a New Legal Form of the Company - Next Stage or Dead End of the Entrepreneurial Environment's Development?, *Journal of Women's Entrepreneurship and Education*, No. 1-2, pp. 7-16.

EUROPEAN COMPANY IN THE LEGAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF SERBIA

Summary: The process of harmonization of legal system of the R. Serbia, through accession negotiations with the European Union, represents the most demanding segment of the procedure itself. The entire legal system must be integrally connected with the fundamental legal solutions that are valid in the member states of the European Union. The reform of the legal system through accession negotiations is a key segment of such a process, while in the reform of corporate law it is a very important segment of the same. In this paper, the authors deal with the integration of normative solutions within the Companies Act, as a systemic regulation of what is called corporate law in the broader context in the European legal field. An important segment of this process is the normative integration of a special form of business entity, which as such is taken over from the valid directives of the European Union, and integrated into our legal system. It is a European company, ie a European joint stock

company. The subject of the research is the normative analysis of the way in which the legislator in R. Serbia has legally integrated this institute within the Companies Act. The paper aims to analyze the relevant provisions of the Companies Act in the mentioned domain, as well as the legal context of such solutions with special legal implications for domestic law.

Key words: European company, SE, European joint stock company, reception of European law, corporate law

